

UCHWAŁA

Dnia 7 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Paweł Wojciechowski (sprawozdawca)

Ławnik SN Radosław Jeż

Protokolant Marta Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 7 sierpnia 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

zażalenia I. R. - sędziego Sądu Rejonowego w P.

na uchwałę Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu z dnia 11 grudnia 2023 r., sygn. akt ASDo 1/2023

podjął uchwałę:

uchwalił:

I. uchylić zaskarżoną uchwałę,

**II. sprawę według właściwości przekazać Sądowi
Najwyższemu - Izbie Odpowiedzialności Zawodowej.**

Radosław Jeż Wiesław Kozielowicz Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Pełnomocnik subsydiarnego oskarżyciela posiłkowego Ł. R. wnioskiem z dnia 18 lipca 2023 r. wniósł o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w P. – I. R. za czyn polegający na tym, że w dniu 12 kwietnia 2022 r., będąc sędzią Sądu Rejonowego w P., prowadząc rozprawę w sprawie oznaczonej sygn. akt IV Nsm 184/21, groziła uczestnikowi tego postępowania Ł. R. popełnieniem przestępstwa, polegającym na przekroczeniu swoich uprawnień i wymierzeniu kary porządkowej w sposób oczywisty nieuzasadnionej, co miało

zmierzać do wyrządzenia Ł. R. szkody w jego interesie prywatnym, polegającym na uniemożliwieniu mu realizacji jego uprawnień procesowych, a która to szkoda wzbudziła uzasadnioną obawę, że zostanie spełniona, tj. o czyn wypełniający znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu uchwałą z dnia 11 grudnia 2023 r., sygn. akt ASDo 1/2023, odmówił wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w P. – I. R.

Zażalenie na powyżej wskazaną uchwałę w dniu 3 stycznia 2024 r. wniósł Ł. R., skarżąc ją w całości. Zaskarżonej uchwale zarzucił obrazę:

1. przepisów prawa procesowego, tj. art. 110 § 2a zd. 2 w zw. z art. 80 §1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: p.u.s.p.), albowiem w sprawie orzekał sąd dyscyplinarny, podczas gdy do orzekania we wszystkich sprawach wskazanych w art. 80 p.u.s.p., a więc również w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sędziego w pierwszej instancji orzeka Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego,
2. przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 128 p.u.s.p. poprzez wyciągnięcie wniosków z analizy nagrania audio rozprawy z dnia 12 kwietnia 2022 r. w sposób oczywisty sprzeczny z jego treścią, polegającej w szczególności na przypisywaniu wnioskodawcy bezpodstawności podczas żądania uzupełnienia protokołu czy braku sformułowania groźby, albowiem nie są to elementy stanu faktycznego, tylko jego subsumpcji,
3. przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 128 p.u.s.p. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, w szczególności zaniechanie wyjaśnianie rozbieżności skąd wynikają rozbieżności pomiędzy stwierdzeniem, że na nagraniu audio z rozprawy z dnia 12 kwietnia 2022 r. brak jest wypowiedzi sędzi I. R. wskazywanych przez wnioskodawcę a twierdzeniami wnioskodawcy,

4. przepisów prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. oraz art. 8 k.p.k. w zw. z art. 128 p.u.s.p. poprzez zdawkowe odwołanie się do wyników postępowania przygotowawczego, podczas gdy sąd ma obowiązek dokonywania samodzielnych ustaleń faktycznych,
5. przepisów prawa materialnego, tj. art. 231 §1 k.k., poprzez przyjęcie, że pomiędzy zachowaniem przypisywanym sędzi I. R. nie istnieje związek przyczynowy pomiędzy przekroczeniem uprawnień a szkodą prywatną wnioskodawcy, podczas gdy - zakładając, że doszło do wypełnienia znamion pozostałych elementów przestępstwa - istnieje oczywisty związek pomiędzy zastosowaniem kar porządkowych a szkodą prywatną wnioskodawcy przejawiający się w obowiązku zapłaty grzywny lub pozbawienia wolności, a ponadto przejawia się w pogorszeniu sytuacji procesowej wnioskodawcy i naruszeniu jego prawa do rzetelnego rozpoznania sprawy sądowej.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie skarżonej uchwały i przekazanie sprawy Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę skarżonej uchwały i udzielenie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Rejonowego w P. – I. R. w sprawie wszczętej na skutek subsydiarnego aktu oskarżenia Ł. R.,

Odpowiedź na zażalenie wniósł obrońca sędziego I. R., wnosząc o nieuwzględnienie zażalenia z uwagi na jego bezzasadność.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest zasadne, z uwagi na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej, skutkującej uchyleniem zapadłego orzeczenia.

Zgodnie z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd

odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu. Naruszenie to może odbywać się na płaszczyźnie właściwości rzeczowej bądź funkcjonalnej. W zakresie, w jakim uchybienie stanowiące omawianą przyczynę odwoławczą polega na naruszeniu przez sąd niższego rzędu kompetencji sądu wyższego rzędu do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, stanowi ono naruszenie przepisów o właściwości rzeczowej. W pozostałym zakresie, niezwiązanym z całościowym rozpoznaniem sprawy, tego typu naruszenie oznacza złamanie przepisów o właściwości funkcjonalnej (zob. J. Zagrodnik, N. Majda [w:] M. Burdzik, S. Głogowska, J. Karaźniewicz, M. Klejnowska, I. Palka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, N. Majda, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, LEX/el. 2023, art. 439).

Odnosząc się do kwestii właściwości rzeczowej sądu dyscyplinarnego w sprawach immunitetowych sędziów sądów powszechnych wskazać należy, że zgodnie z art. 80 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024, poz. 334; dalej: p.u.s.p.) sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. W sprawach tych orzeka w pierwszej instancji Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego orzekającego w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, a w drugiej instancji - Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów orzekających w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej (art. 110 § 2a p.u.s.p.). Przepis ten stanowi dopełnienie regulacji zawartej w art. 27a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024, poz. 622, dalej: u.SN), który wskazuje zamknięty katalog spraw należących do właściwości Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego, w zakres którego wchodzi m.in. sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury (§ 1 pkt 2), które rozpatruje Wydział Pierwszy (§ 3 pkt 2 lit. b).

Należy podkreślić, że treść przepisów konstytuujących ustrój sądownictwa dyscyplinarnego we wskazany zakresie pozostaje niezmienna od dnia 15 lipca 2022 r., w którym weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy

o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2022, poz. 1259). Warto nadmienić, że już wcześniej, począwszy od 14 lutego 2020 r. sądy dyscyplinarne przy sądach apelacyjnych nie były sądami właściwymi do orzekania w pierwszej instancji w sprawach o których mowa w art. 80 p.u.s.p.

Tymczasem, w niniejszej sprawie pełnomocnik substydniary oskarżyciela posiłkowego Ł. R. wystąpił na podstawie art. 80 p.u.s.p. z wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej w sprawie wszczętej na skutek substydniarnego aktu oskarżenia Ł. R. w dniu 18 lipca 2023 r., natomiast Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, po rozpoznaniu tego wniosku uchwałą z dnia 11 grudnia 2023 r., sygn. akt ASDo 1/2023, odmówił wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w P. – I. R. za czyn wypełniający znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Sąd ten działał zatem niezgodnie ze swoją właściwością rzeczową, gdyż nie był sądem właściwym do rozpoznania sprawy w przedmiocie uchylenia immunitetu sędziemu I. R.. Sądem tym, zgodnie z art. 110 § 2a p.u.s.p. w zw. z art. 27a § 1 pkt 2 u.SN, był Sąd Najwyższy – Izba Odpowiedzialności Zawodowej.

Na podstawie art. 436 k.p.k. Sąd Najwyższy ograniczył rozpoznanie zażalenia do kwestii wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej. Rozpoznaniu nie podlegały zatem zarzuty podniesione w zażaleniu wnioskodawcy Ł. R. z uwagi na fakt, że ich rozpoznanie byłoby bezprzedmiotowe.

Na marginesie należy zaznaczyć, że skład Sądu Najwyższego rozpoznającego zażalenie należało ustalić na podstawie art. 110 § 1 pkt. 2 p.u.s.p., a nie na podstawie art. 110 § 2a *in fine* p.u.s.p., bowiem ostatni ze wskazanych przepisów ma zastosowanie, gdy w pierwszej instancji orzekał Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego orzekającego w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, natomiast jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego w postępowaniu toczącym się przed sądem dyscyplinarnym w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej odpowiednie zastosowanie mają przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym (zob. uchwała składu 7 sędziów SN z 27 maja 2009 r., I KZP 5/09, uchwała SN z 7 grudnia 2022 r. II ZIZ 22/22).

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Radosław Jeż Wiesław Koziół Paweł Wojciechowski

[SOP]

[ms]